

TÜRKİYE'DEKİ SİGORTA ŞİRKETLERİNİN KARŞILAŞTIRMALI FİNANSAL ANALİZİ (2020-2024)

Önder ULU¹, Enver BOZDEMİR²

Makale Bilgisi

Geliş : 22/04/2025

Düzeltilme : 21/05/2025

Kabul : 22/06/2025

Anahtar Kelimeler:

Sigorta Şirketleri,
Finansal Analiz, Oran
Analizi

JEL Kodları: G17, G22,
M40

Özet

Çalışmanın amacı hayat dışı (HD), hayat (H), emeklilik (E) ve reasürans (R) şirketlerinin finansal durumunu, faaliyet sonuçlarını ve finansal performansının finansal analizini yaparak şirket yöneticilerine ve diğer finansal bilgi kullanıcılarına faydalı bilgiler sunmaktır. Çalışmada nitel yöntemden doküman analizi kullanılmıştır. Çalışma Türkiye'de faaliyet gösteren tüm sigorta şirketini kapsamaktadır. Türkiye Sigorta Birliği tarafından yayımlanan ve Türkiye'de faaliyet gösteren sigorta şirketlerinin 2020-2024 yılları arası bilanço ve gelir tablosu verileri analiz edilmiştir. Elde edilen verilerin analizinde şirketlerin likidite, faaliyet, sermaye yeterlilik ve karlılık durumları faaliyet alanlarına göre karşılaştırılarak incelenmiştir. Analiz edilen sigorta şirketlerinin likidite ve sermaye yeterliliği açısından beklenen seviyede olmadıkları tespit edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda sigorta şirketleri likidite durumlarını iyileştirmek için kısa vadeli borçlarını azaltmaları buna karşın cari varlıklarını arttırmaları, sermaye yapısı olarak öz sermayelerini arttırmaları ve yabancı kaynaklarını azaltmaları ve teknik karlılıklarını arttırmaları için faaliyet ve diğer giderlerini azaltmaları gerekmektedir. Ayrıca şirketlerin enflasyona bağlı olarak hasar ödemelerindeki artışlar öngörülerek brüt primlerini arttırmaları buna karşın hasar ödemelerini de azaltılması gerekir.

COMPARATIVE FINANCIAL ANALYSIS OF INSURANCE COMPANIES IN TÜRKİYE (2020-2024)

Article Info

Received : 22/04/2025

Revised : 21/05/2025

Accepted : 22/06/2025

Keywords:

Insurance Companies, Financial
Analysis, Ratio Analysis.

JEL Codes: G17, G22, M40.

Abstract

The aim of the study is to provide useful information to company managers and other financial information users by conducting financial analysis of the financial status, operating results, and financial performance of non-life (NL), life (L), pension (P), and reinsurance (R) companies. Document analysis, one of the qualitative methods, was used in the study. The study covers insurance companies operating in Türkiye. The balance sheet and income statement data of insurance companies operating in Turkey and published by the Türkiye Insurance Association, for the years 2020-2024, were analyzed. In the analysis of the data obtained, the liquidity, activity, capital adequacy, and profitability situations of the companies were examined by comparing them according to their fields of activity. It has been determined that the insurance companies analyzed are not at the expected level in terms of liquidity and capital adequacy. As a result of the analysis, insurance companies need to reduce their short-term debts to improve their liquidity, increase their current assets, increase their equity as a capital structure, reduce their foreign resources, and reduce their operating and other expenses to increase their technical profitability. In addition, companies need to increase their gross premiums in anticipation of increases in damage payments due to inflation, while reducing damage payments

¹ Öğr. Gör. Dr. Düzce Üniversitesi İşletme Fakültesi, Sigortacılık ve Sosyal Güvenlik Bölümü, onderulu@duzce.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0087-4202

² Prof. Dr. Düzce Üniversitesi İşletme Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, enverbozdemir@duzce.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0845-1602

Ulu, Ö. ve Bozdemir, E. (2025). Türkiye'deki Sigorta Şirketlerinin Karşılaştırmalı Finansal Analizi (2020-2024), Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Çalışmalar Dergisi, 6,(1),124-146, DOI: 10.62001/gsjkses.1681570.

GİRİŞ

Türkiye'de sigortacılık sektörü, hem bireylerin hem de kurumların çeşitli risklere karşı korunmasını sağlayan kapsamlı bir yapıya sahiptir. Sigortacılık sistemi, devlet tarafından yönetilen ve finanse edilen zorunlu katılım olduğu sosyal güvenlik ve özel sektör tarafından yönetilen ve katılımın kısmen de olsa zorunlu olmadığı genel sigortalar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Çalışmamızın konusunu içeren genel sigortalar özel sigorta şirketleri tarafından özel veya tüzel kişilerin isteği üzerine çok çeşitli alanlarda taşınan riske göre prim alınarak yapılan bir sigorta türüdür. Bu özel sigortalar hayat dışı ve hayat/emeklilik sigortaları ve sigortalar olarak ikiye ayrılmaktadır.

Tazminat sigortaları olarak da adlandırılan hayat dışı sigortalar, zorunlu deprem, konut, trafik, kasko, özel sağlık, tarım, eşya, sorumluluk, seyahat sağlık sigortaları gibi sigortaları içermektedir. Bir kişinin yaşam kalitesini artırmak amacıyla yapılan hayat sigortaları, özel sağlık sigortası, grup hayat sigortası, ferdi kaza sigortası, ölüm hali sigortası, maluliyet sigortası ve özel durum sigortalarını içermektedir.

Bir sigorta şirketi, sigortasını yaptığı faaliyetlerin risklerinden bir kısmını kendi bünyesinde tutarken bir kısmını da bazı şirketlere devretmektedir. Riskin devredildiği şirketlere ise reasürans şirketleri denilmektedir. Başka bir ifadeyle reasürans şirketleri veya reasürörler, sigorta şirketlerine sigorta sağlayan şirketlerdir. Bu da sigorta şirketlerinin ödeyeceği tazminat maliyetini azaltmalarına neden olmaktadır.

Sigorta sektörü, hem bireylere hem de işletmelere çeşitli sigorta ürünleri sunarak olası risklere ve kayıplara karşı finansal koruma sağlayan bir sektördür. Bu nedenle sigorta şirketleri riskleri değerlendirir, primleri toplar ve teminat ayrıntılarını belirten poliçeler hazırlar. Poliçe sahipleri, kapsanan kayıpları yaşadıklarında tazminat talep edebilirler. Sektör bu talepleri karşılarken, tüketici güvenliğini, parasal istikrarı, etik iş uygulamalarını ve ödeme gücü kriterlerine uyumu garanti altına almak için iyi biçimde yönetilmesi gerekir. Sigorta sektörü temelde risk yönetimi esasına dayanır. Bu da sigorta sektörünü diğer sektörlerden ayıran en önemli özelliktir.

Sigorta şirketleri, topladıkları primler karşılığında poliçe sahiplerinin olası hasarlarını karşılamayı taahhüt etmek zorundadır. Sigorta şirketleri sigorta sözleşmesiyle taahhüt ettikleri yükümlülükleri poliçe sahiplerinin talep etmeleri durumunda yerine getirmek zorundadırlar. Sigorta şirketlerinin sözleşmeden doğan yükümlülüklerini yerine getirebilmeleri için güçlü bir finansal yapıya sahip olmaları gerekmektedir. Finansal yapıları güçlü olan sigorta şirketleri olağanüstü risklerin gerçekleşmesi durumunda dahi sözleşme şartlarına uygun hasar ödemelerini yapabilmektedir. Finansal yeterliliği kontrol edebilmek için şirketlerin yükümlülük karşılama yeterliliği, teknik karşılıklar, finansal analiz rasyoları, konservasyon oranları önemli hususlardır. Bu mekanizmaların etkin kullanımıyla sigorta şirketlerinin finansal yapıları kontrol altında tutulmalı, sigortalılar ve bütün ekonomi sigorta şirketlerinin finansal yetersizliğe düşmesinin olumsuz etkilerinden korunmalıdırlar (Kalaycı ve Yılmaz, 2011:79).

Ülkemizde 1997 yılı içerisinde sigortacılıkta mali analizin daha iyi bir şekilde yerine getirilebilmesi için “Erken Uyarı Modeli” geliştirilmiştir. Bu modelle, sektör analize tabi tutulmakta, finansal açıdan şirketler arasında iyi ve kötü şirketler ayrımı gerçekleştirilmekte olup finansal açıdan zayıf olan şirketler tespit edilip gerekli uyarılar yapılarak şirketlerin yakın takibi sağlanmaktadır (Başpınar, 2005:12).

Sigorta şirketleri topladıkları primler karşısında taahhüt edilen yükümlülüklerini yerine getirebilmeleri için güçlü bir finansal yapıya ihtiyaç duymaktadır. Bu da finansal analizler yardımıyla sağlanmaktadır. Finansal analizin amacı, bir işletmenin finansal durumunu, faaliyet sonuçlarını ve finansal performansının analiz ederek geleceğe yönelik tahminlerde bulunarak finansal bilgi kullanıcılarına faydalı bilgiler sunmaktır. Sigorta şirketlerinin finansal durumunu ve performansını ölçebilmek için likidite, faaliyet, sermaye yeterlilik ve karlılık oranları yardımıyla analiz yapılmaktadır.

Çalışmanın amacı hayat dışı, hayat/emeklilik ve reasürans şirketlerinin finansal durumunu, faaliyet sonuçlarını ve finansal performansının rasyo yöntemiyle analiz ederek şirket yöneticilerine ve diğer finansal bilgi kullanıcılarına faydalı bilgiler sunmaktır. Bu amaç doğrultusunda Türkiye’de faaliyet gösteren tüm özel sektör sigorta şirketlerinin Türkiye Sigorta Birliğinin (TSB) yayımlamış olduğu 2020-2024 yılları arası bilanço ve gelir tablosundan yararlanılarak finansal analiz yapılmıştır.

LİTERATÜR TARAMASI

Türkiye’de faaliyet gösteren hayat dışı, hayat/emeklilik ile reasürans sigorta şirketlerinin finansal performanslarını oran analizi veya diğer yöntemlerle değerlendirildiği çalışmalarının literatür araştırmasında çoğunlukla Borsa İstanbul (BİST)’da yer alan sigorta şirketlerinin olduğu görülmüştür. Bunlar;

Başpınar’ın (2005) yaptığı çalışmada Sigorta şirketlerinin mali tablolarının diğer, Şirketlerin mali tablolarından farklılığı, sigorta şirketlerinin ödeyebilirlikleri, sigorta sektöründe mali analiz ve bu analizde kullanılacak oranlar ve sigorta sektöründe uygulanmakta olan erken uyarı modeli incelenmiştir.

Şenel’in (2006), yaptığı çalışmada Avrupa Birliğinde ve ülkemizde sigorta şirketlerinin mali yeterliliklerine ilişkin düzenlemeler ele alınarak ülkeler arası bazı karşılaştırmalar yapılmıştır.

Yılmaz, (2010) yaptığı çalışmada, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası’nda (İMKB-Borsa İstanbul) işlem gören hayat dışı branşta faaliyet gösteren 6 sigorta şirketlerinin 2005-2009 yılları arası finansal tabloları oran analiziyle incelenmiştir.

Leskay’ın (2010) yaptığı çalışmada elemanter (hayat dışı) sigorta sektöründe faaliyet gösteren bir şirketin 2007 ve 2008 yıllarına ait bilanço ve gelir tablosundan yararlanılarak finansal analiz uygulaması yapılmıştır.

Kalaycı ve Yılmaz’ın (2011) yaptıkları çalışmada İMKB’de işlem gören sigorta şirketleri finansal yapısı, rasyo analizi yöntemiyle incelenmiş, inceleme sonucunda da finansal yapının zayıflaması sonucunda ortaya çıkabilecek finansal yetersizlik riskinin minimuma indirilmesi noktasında karar alıcılara destek sağlayacak veriler üretilmeye çalışılmıştır.

Kramaric ve Galetic’in (2013) yaptıkları çalışmada 2007-2011 döneminde, Avusturya, Hırvatistan ve Romanya sigorta sektörlerinde reasürörlere devredilen sigorta primlerinin sigorta şirketlerinin kârlılığı üzerindeki etkisini incelemiştir.

Akotey vd.’nin (2013) yaptıkları çalışmada 2000-2010 dönemine ait Gana’da faaliyet gösteren 10 hayat sigortası şirketinin kârlılığını araştırmışlardır. Yapılan çalışmada, brüt yazılan primlerdeki, toplam varlıklardaki ve faiz oranlarındaki artışın sigorta şirketlerinin hem toplam kârlılığında hem de teknik faaliyetlerinin kârlılığında olumlu bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir.

Burca ve Batrîncea’nın (2014) yaptıkları çalışmada 2008-2012 yılları arası Romanya’da 21 sigorta şirketinin finansal performansını etkileyen faktörleri incelenmiştir. Çalışmada sigorta kaldırma oranı,

şirket büyüklüğü, brüt yazılan primlerdeki büyüme oranı, hasar prim oranı, konservasyon oranı ve sermaye yeterlilik oranının şirketlerin finansal performansının belirleyicisi olduğu tespiti yapılmıştır. Kaya ve Kaya'nın (2015) yaptıkları çalışmada 2008-2013 döneminde, Türkiye'de faaliyet gösteren 17 hayat sigortası şirketinin verileri finansal performansı etkileyen firmaya özgü faktörlerin belirlenmesi ve bu faktörler ile performans arasındaki ilişkinin tespit edilmesi amacıyla analiz edilmiştir. Çalışmada brüt yazılan primler ve şirket yaşının aktif kârlılık oranı üzerinde istatistiki olarak anlamlı ve olumlu olduğu buna karşın, şirket büyüklüğü, cari oran ve sigorta kaldıraç oranı, aktif kârlılık oranı üzerinde istatistiki olarak anlamlı ve olumsuz olduğu tespit edilmiştir.

Bayramoğlu ve Başarır'ın (2016) yaptıkları çalışmada Borsa İstanbul'da işlem gören 6 adet sigorta şirketinin 2011-2014 yıllarına ilişkin yıllık mali tabloları kullanılarak oran analiziyle finansal performans analizi yapılmıştır. Çalışma sonuçlarına göre 4 şirketin finansal açıdan başarılı 2 şirketin ise başarısız olduğu belirlenmiştir.

Çağlar ve Öztaş'ın (2016) yaptıkları çalışma Türkiye'de faaliyet gösteren 8 adet hayat dışı sigorta şirketinin 2014 yılı finansal oranları yardımıyla sıralamaları amacıyla veri zarflama analizi ve analitik hiyerarşi süreci yardımıyla bu ağırlıkların belirlenmesine ilişkin bir yöntemle yapılmıştır. Buna göre Ziraat Sigorta ve Liberty Sigorta en etkin iki şirket olurken, Sampo Japan Sigorta ve Güneş Sigorta son iki sırayı aldığı tespit edilmiştir.

Altuntaş ve Hoşgör'ün (2018) yaptıkları çalışma sektörde mevcut olan sigorta şirketlerinin mevcut verilerini karşılaştırarak, sektör içindeki yerlerini ve statülerini test etmek amacıyla yapılmıştır. Çalışmada sektörler kendi aralarında hiyerarşik kümeleme analizine tabi tutulmuş olup sigorta şirketlerinin sadece kendi içinde sıralamanın çok bir anlam ifade etmediği, bunların sektör içindeki statülerinde sınıflandırılması gerektiğinin önemli olduğu vurgulanmıştır.

Berkdemir ve Altun'un (2018) yaptıkları çalışmada, Ziraat Sigorta A.Ş.'nin ve 38 adet hayat dışı sigorta sektörünün 2013-2016 dönemini kapsayan finansal sonuçlarına bakılarak finansal oran hesaplanmıştır. Çalışmada şirket ve sektör için bulunan sonuçlar puanlama yöntemiyle birbirleriyle karşılaştırılmış ve sonuçta şirketin sektöre göre kaç puan aldığı hesaplanmıştır.

Çakmak, Hayırsever Baştürk'ün (2019) yaptıkları çalışmada sigorta sektörünün performansının ölçülmesi ve ekonomik büyüme üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Sigortacılık sektörünün 2007-2018 yılları arasındaki performansı oran analizi yöntemi ile değerlendirilmiş ve Türkiye'de üretilen toplam primler ile GSYH arasındaki ilişki incelenmiştir.

Öniz ve Aydın'ın (2019) yaptıkları çalışmada, Türkiye'de faaliyet gösteren sigorta şirketlerinin, 2000 - 2001 finansal krizlerinde finansal durumlarının analizi yapılmıştır. Yapılan analizde 1998-2003 yılları arası BİST' de (Borsa İstanbul) kayıtlı 4 adet sigorta şirketinin incelenmiştir. Çalışmanın sonunda sigorta şirketlerin finansal yapılarının dalgalı seyri izlendiği ancak dalgalı yapıya krizlerin direk bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

Şenel, ve Akkurt'un (2022) yaptıkları çalışmada Borsa İstanbul'da yer alan sigorta şirketlerinin performansını belirleyen firmaya özgü faktörler Dinamik Panel Veri Analizi yöntemi ile incelenmiştir. Çalışma sonucunda aktif karlılık oranı bağımlı değişkenini, brüt yazılan primler, özkaynak karlılık oranı, alınan primler/toplam aktifler en yüksek anlamlılık düzeyinde açıklayıcı değişkenler olduğu görülmüştür.

Erşan ve Şenel'in (2023) yaptıkları çalışmada Borsa İstanbul'da işlem gören sigorta şirketlerinin 2017-2021 yıllarına ilişkin finansal tabloları kullanılarak sermaye yeterlilikleri oran analizi yöntemi

ile analiz edilmiştir. Çalışma sonucunda, hayat dışı alanda faaliyet gösteren sigorta şirketlerinin yıllar itibarıyla performansları değerlendirilmiştir.

Efe'nin (2023) yaptığı çalışmada Borsa İstanbul'da faaliyet gösteren 4'ü hayat dışı, 2'si de hayat olmak üzere toplam 6 sigorta şirketinin 2018-2022 yıllarına ait finansal performansları analiz edilmiştir. Rasyo incelemeleri sonucunda yapılan analizde şirketlerin finansal yapısının zayıflamasına neden olan unsurlar belirlenerek bu unsurların ve risklerin bertaraf edilmesi veya minimuma indirilmesi için alınması gereken aksiyonlar konusunda şirket üst yönetimine destek sağlayacak çıktılar verilmeye çalışılmıştır.

Ayyıldız'ın (2024) yaptığı çalışmada Türkiye sigortacılık sektörünün 2020-2023 dönemindeki finansal performansının değerlendirilmesi amacıyla bir finansal oran analizi gerçekleştirilmiştir. Çalışmada, likidite ve aktif kalitesi, sermaye yeterliliği, karlılık, faaliyet ve tahsil kabiliyeti başlıkları altında finansal göstergeleri incelenmiştir. Çalışma sonucunda finansal oranlardaki değişimler incelenerek genel sektörel eğilimler belirlenmiştir.

YÖNTEM

Çalışmada nitel yöntem tekniklerinden doküman analiz yöntemi kullanılmıştır. Doküman analizi Türkiye'de faaliyet gösteren tüm özel sektör sigorta şirketlerinin Türkiye Sigorta Birliğinin yayımlanmış olduğu 2020-2024 yılları arası bilanço ve gelir tablosu verileri kullanılarak yapılmıştır (Türkiye Sigorta Birliği, 2025). Bu dokümanlardan elde edilen veriler doğrultusunda finansal tabloların analizinde en yaygın olarak kullanılan rasyo (oran) analizi kullanılmıştır. Türkiye'de 2024-2020 yıllarında faaliyet gösteren sigorta şirketlerinin sayıları ve toplam içindeki payları (%) aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 1. Sigorta Şirketlerinin Sayıları (2020-2024)

Şirket Türleri	2024		2023		2022		2021		2020	
	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%	Adet	%
Hayat Dışı (HD)	47	66	47	67	44	66	40	63	39	62
Hayat ve Emeklilik (H+E)	20	28	19	27	20	30	21	33	21	33
Reasürans (R)	4	06	4	06	3	4	3	4	3	5
TOPLAM	71	100	70	100	67	100	64	100	63	100

Kaynak: Türkiye Sigorta Birliği, 2025.

Çalışmanın kapsamını, Türkiye'de 2024 yılında faaliyet gösteren 71, 2023 yılında 70, 2022 yılında 67, 2021 yılında 64 ve 2020 yılında 63 sigorta şirketi oluşturmaktadır.

Çalışmadaki veriler her bir şirket grubunun kendi ağırlıklı ortalaması alınarak elde edilmiştir. Ayrıca genel toplamda yine şirket gruplarının kendi içerisindeki şirket sayısına göre ağırlıklı ortalama kullanılarak yapılmıştır. Çalışmanın yapıldığı dönemde TSB tarafından 2025 yılı verileri henüz yayımlanmadığı için çalışma dönemi olarak 2020-2024 yıllara tercih edilmiştir.

Sigortacılık sektöründe faaliyet gösteren işletmelere ait veriler; likidite durumu, faaliyet (varlık yapısı) durumu, sermaye yeterlilik durumu (finansal yapısı) ve karlılık durumu açısından her bir sigorta şirketi kendi türü içerisinde karşılaştırılarak analiz edilmiştir. Elde edilen veriler literatürde genel kabul görmüş oranlara ve sektör ortalamasına göre yorumlanmıştır. Sigorta şirketlerinin hem kendi faaliyet türlerine hem de yıllara göre karşılaştırılarak gerekli yorumlar yapılmıştır.

Verilerin tamamı TSB'nin internet adresinden elde edilmiştir. Bu çalışmaya ait veriler kamuya açık erişim niteliği taşıdığı için etik kurul izni gerektirmeyen bir çalışmadır.

BULGULAR

Sigorta şirketlerinin finansal durumu, faaliyet sonuçları ve finansal performansını analiz yapabilmek için varlık kalitesi ve likiditeye ilişkin oranlar, faaliyete ve tahsil kabiliyetine ilişkin oranlar, sermaye yapısına ilişkin oranlar ve karlılık oranları olmak üzere dört farklı 2020-2024 yılları arası bulgular analiz edilmektedir.

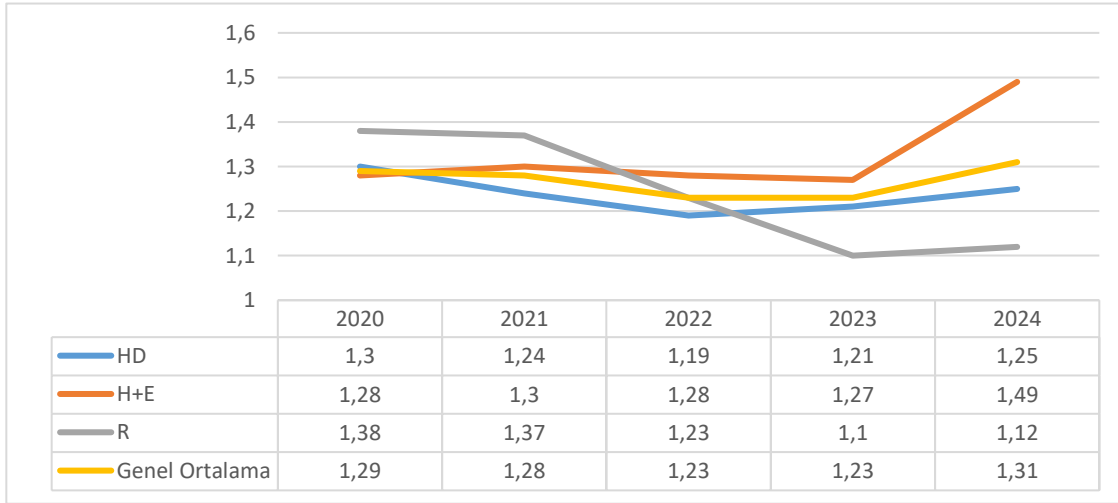
Varlık Kalitesi ve Likiditeye İlişkin Oranlar

Sigorta şirketlerinin dönen/cari varlıklar ile kısa vadeli borçlarını ödeyebilme yeteneklerini ve varlık kalitesini gösteren likidite oranlarının hesaplanmasında cari oran, nakit/likidite oranı, likit varlıklar/varlık toplamı oranlarına ait bulgular aşağıda verilmiştir.

Cari Oran

Cari oran; şirketlerin kısa vadeli yükümlülüklerini dönen (cari) varlıklarla yerine getirebilme gücünü gösterir. Başka bir ifadeyle dönen varlıkların kısa vadeli yükümlülükleri hangi sevide karşıladığını gösteren orandır. Bu oranın 1,5 ve üzerinde olması beklenir.

Grafik 1.Cari oran

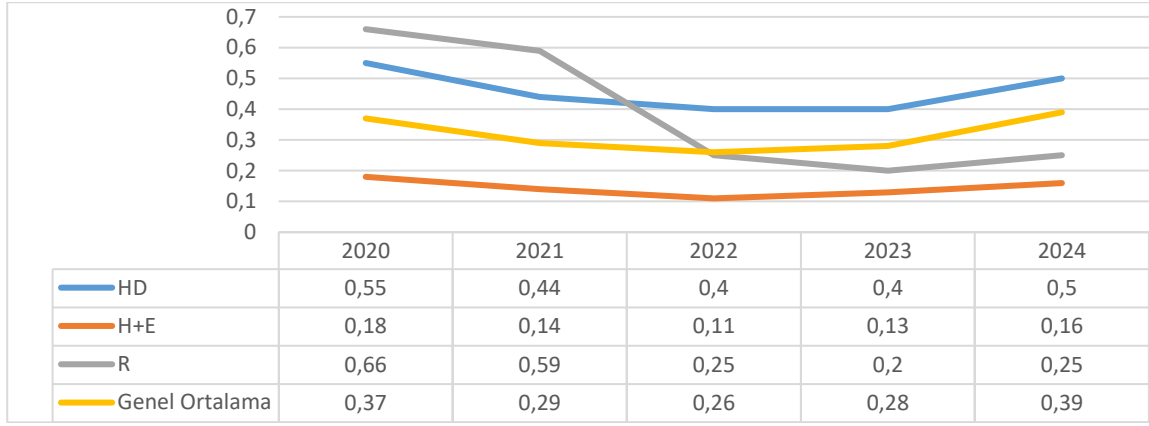

Grafik 1’de elde edilen verilerine göre cari oranın en iyi 2024 yılında 1,49 ile H+E, 2023 yılında 1,27 ile H+E, 2022 yılında 1,28 ile H+E, 2021 yılında 1,37 ile R ve 2020 yılında 1,38 ile yine R şirketleridir. Cari oranın düşük olması, kısa vadeli borçları zamanında ödeyememe riskine karşın bu oranın yüksek olması, şirketlerin varlıklarını esas faaliyetlerinde kullanamadıklarını ve fon fazlası olarak şirkette tutup yatırım yapmadıklarını göstermektedir. Buna göre H+E şirketlerinin 2024 yılı hariç tüm yıllarda şirketlerin kısa vadeli borçlarını ödeyememe riskinin olduğu tespit edilmiştir. Yıllar itibariyle cari oranın istenen seviyede olmasa dahi en iyi yılın 1,31 ile 2024 yılı olduğu görülmektedir. Ayrıca cari oran açısından tüm şirket grubu ortalamasına göre 2022-2024 yılları arası R şirketlerinin düşük kaldığı tespit edilmiştir.

Nakit Oran

Nakit (likidite) oran; nakit ve nakit benzeri varlıkların kısa vadeli yükümlülükleri karşılama oranıdır. Sigorta şirketleri için genellikle bu oranın 1 olması yeterli olarak görülmektedir. Hayat dışı sigorta şirketleri için nakit oranı, 1'den büyük olması beklenirken, hayat sigorta şirketlerinde 0,975'ten küçük olmaması gerekir (Başpınar, 2005:14).

Grafik 2. Nakit oran

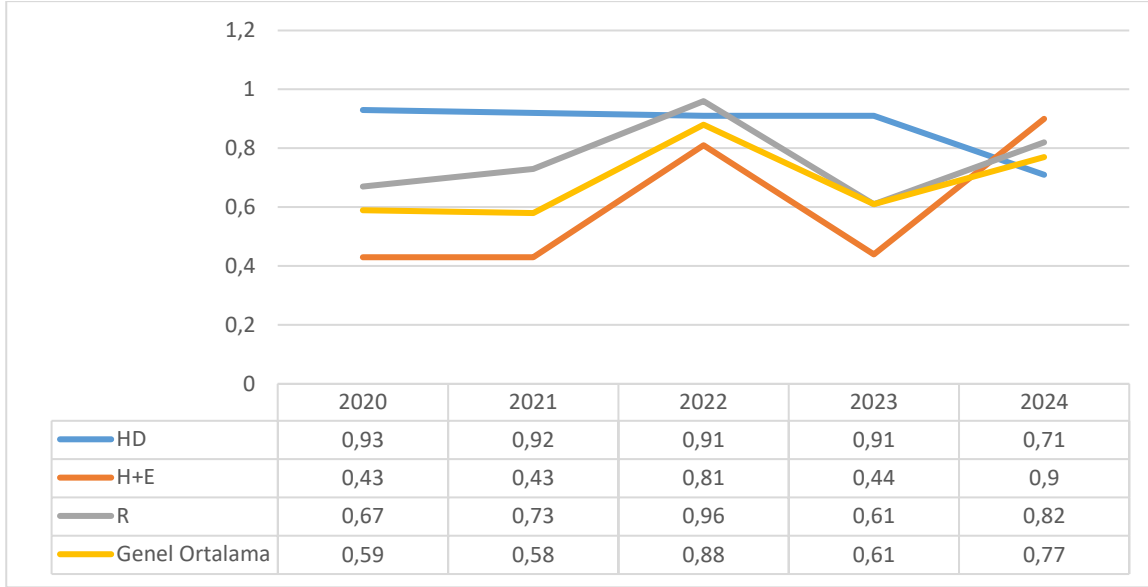

Grafik 2’de elde edilen verilerine göre likit oranın en iyi 2024 yılında 0,50 ile HD, 2023 yılında 0,40 ile HD, 2022 yılında 0,40 ile HD, 2021 yılında 0,59 R ve 2020 yılında 0,66 ile yine R şirketleridir. Tüm şirket gruplarında likit oran 1’in altında ve beklenen seviyeden düşük olduğu tespit edilmiştir. Yıllar itibariyle nakit oranın istenen seviye olmasa dahi en iyi yılın 0,39 ile 2024 yılı olduğu görülmektedir. Ayrıca likit oran açısından H+E şirketleri tüm yıllarda tüm şirket grubu ortalamasına göre çok düşük kaldığı tespit edilmiştir.

Cari varlıklar/varlık toplamı oranı

Cari (likit) varlıklar/varlık toplamı oranı; şirketlerin toplam varlıklar içerisindeki likit/cari (dönen) varlık payını gösteren bu oran, şirketin faaliyet alanında nakit üretme kapasitesi hakkında bilgi vermektedir. Hizmet işletmesi olan sigorta şirketlerinin faaliyetlerini sürdürebilmeleri için duran varlıklardan ziyade dönen varlıklarına yatırım yapmaları beklenmektedir. Bu nedenle sigorta şirketlerinde bu oranın yüksek olması istenir.

Grafik 3. Cari varlıklar/varlık toplamı

Grafik 3’de elde edilen verilerine göre cari varlıkların toplam varlıklar içerisindeki payının en yüksek 2024 yılında 0,90 ile HE, 2023 yılında 0,91 ile HD, 2022 yılında 0,98 ile HD+H+E, 2021 yılında 0,92 HD ve 2020 yılında 0,93 ile yine HD şirketleridir. Yıllara göre şirketlerin varlık kalitesi açısından cari varlıkların toplam varlıklar içerisindeki en yüksek payın 0,88 ile 2022 yılı olduğu görülmektedir. Ayrıca cari varlıklar/varlık toplamı oranı açısından tüm şirket grubu ortalamasına göre 2024 yılı hariç tüm yıllarda H+E şirketlerinin düşük kaldığı tespit edilmiştir.

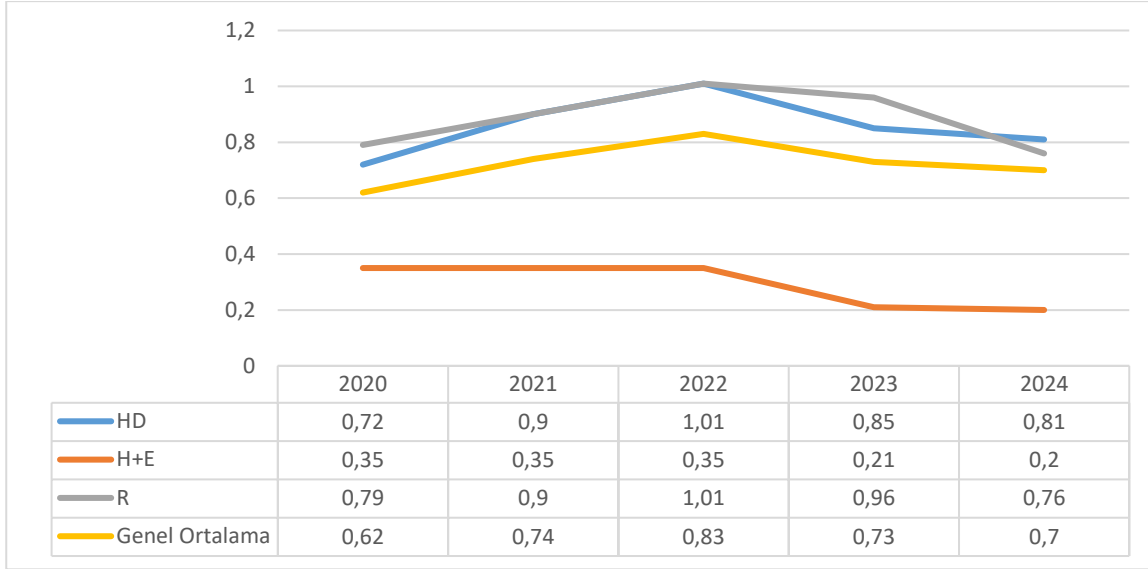
Faaliyete ve Tahsil Kabiliyetine İlişkin Oranlar

Sigorta şirketlerinin faaliyete ve tahsilat yeteneklerine ilişkin oranlarının hesaplanmasında; tazminat tediye oranı, konservasyon oranı, esas faaliyetlerden alacaklar/varlık toplamı oranı ve esas faaliyetlerden alacaklar/özsermaye toplamı oranları kullanılmaktadır.

Tazminat tediye oranı

Tazminat tediye oranı başka bir ifadeyle net hasar prim oranı; gerçekleşen net hasar /kazanılmış net primdir. Başka bir ifadeyle meydana gelen hasarlar dolayısıyla şirketin bu hasarların ne kadarını ödediğini göstermektedir. Bu oranın 0,60 ile 0,80 arasında olması istenir (Başpınar, 2005: 20). Bu oranın yüksek olması güven vericidir. Bir sigorta şirketinin tazminat tediye oranı düşükse bu durum sigorta şirketi için olumsuz durumu ifade etmektedir ve şirketin hasar ödemelerinde gerekli özeni göstermediği sonucu çıkmaktadır (Çakmak ve Hayırsever Baştürk, 2019: 248).

Grafik 4. Tazminat tediye oranı

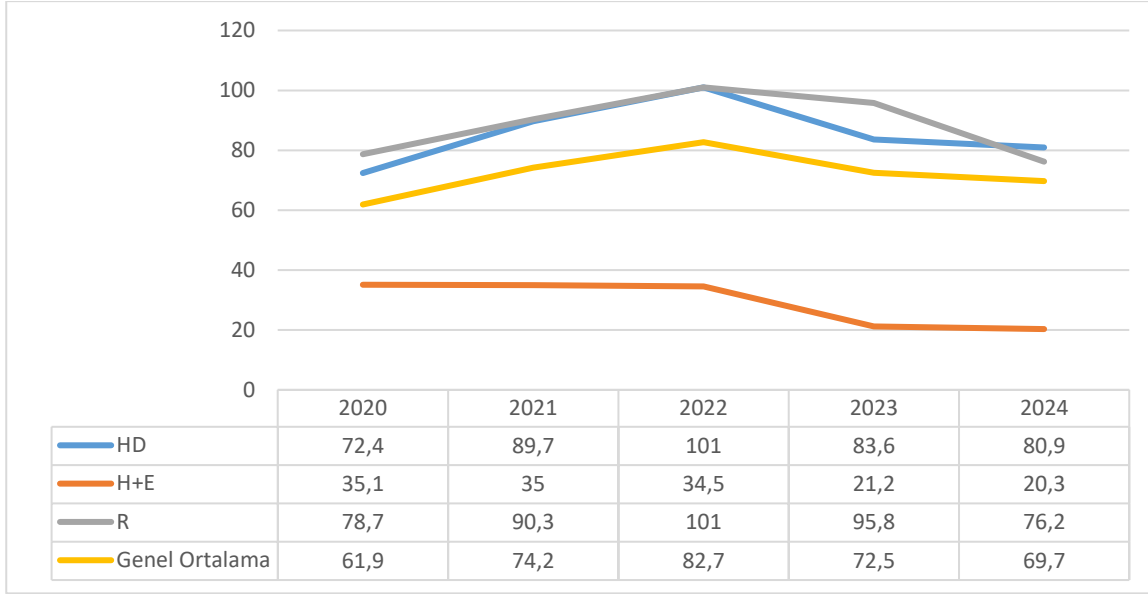

Grafik 4'te elde edilen verilerine göre gerçekleşen net hasarın kazanılmış net primlere oranı içerisindeki payının en yüksek 2024 yılında 0,81 ile HD, 2023 yılında 0,96 ile R, 2022 yılında 1,01 ile HD ve R, 2021 yılında 0,90 ile HD ve R ve 2020 yılında 0,79 ile yine R şirketleridir. Yıllara göre şirketlerin tazminat tediye oranı açısından en yüksek payın 0,83 ile 2022 yılı olduğu görülmektedir. Ayrıca tazminat tediye oranı açısından tüm şirket grubu ortalamasına göre 2024 yılı hariç tüm yıllarda R şirketlerinin yüksek olduğu buna karşın tüm yıllarda H+E şirketlerinin beklenen seviden çok daha düşük kaldığı tespit edilmiştir.

Konservasyon oranı

Konservasyon oranı; bir şirketin net primlerin brüt primlere oranıdır. Saklama payı olarak da adlandırılan konservasyon, sigorta şirketlerinin reasüransa devretmeyip üzerlerinde tuttıkları riskleri ifade etmektedir. Sigorta şirketlerinin üstlendikleri gerçek riski anlamamıza yardımcı olan bu oranın olması istenen bir sınırı bulunmamaktadır. Bunun nedeni; konservasyon oranı, sermayesi güçlü olan şirketlerde yüksektir. Bu durum sigortalılar için çok önemli değildir. Ancak sermayesi yeterli olmayan şirketlerin konservasyon oranının yüksek olması ve tüm riskleri kendi bünyelerinde tutmaları şirketin mali durumu hakkında olumsuz sinyal verebilir. Bu nedenle de konservasyon oranı için kesin bir değer belirtmek doğru olmamaktadır (Çakmak ve Hayırsever Baştürk, 2019: 248). Buna karşın bu oran için belirtilmiş bir oran olmamasına karşın çıkan sonucun sektör ortalamasının üstünde olması istenir.

Grafik 5. Konversiyon Oranı

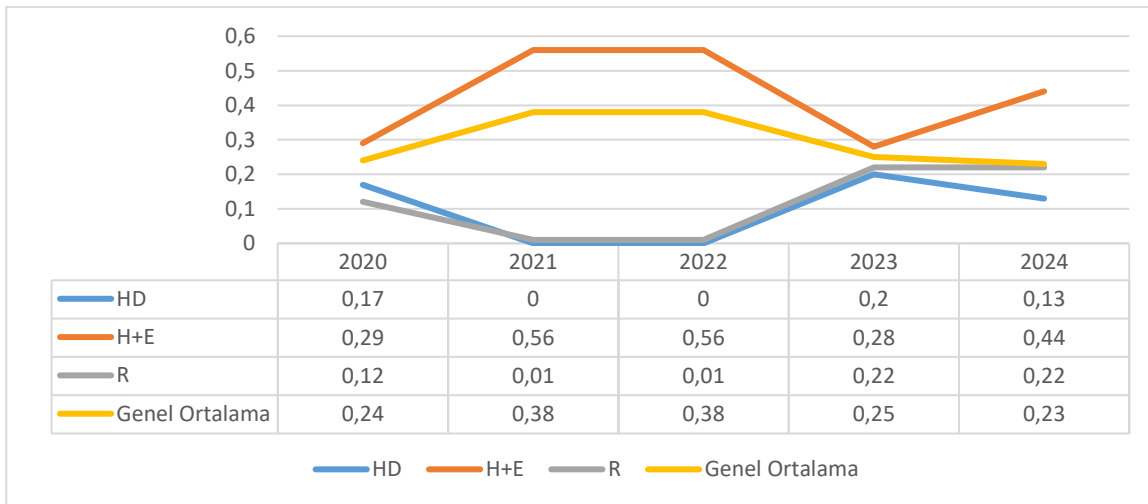

Grafik 5'te elde edilen verilerine göre net primlerin brüt primlere oranı içerisindeki payının en yüksek 2024 yılında 80,9 ile HD, 2023 yılında 95,8 ile R, 2022 yılında 101 ile HD ve R, 2021 yılında 90,3 R ve 2020 yılında 78,7 ile yine R şirketleridir. Yıllara göre şirketlerin Konservasyon oranı açısından en yüksek payın 82,7 ile 2022 yılı olduğu görülmektedir. Ayrıca Konservasyon oranı açısından tüm şirket grubu ortalamasına göre 2024 yılı hariç tüm yıllarda R şirketlerinin yüksek olduğu buna karşın tüm yıllarda H+E şirketlerinin beklenen seviden çok daha düşük kaldığı tespit edilmiştir.

Esas faaliyetlerden alacaklar/varlık toplamı

Esas faaliyetlerden alacaklar/varlık toplamı; bu oran şirketlerin varlıklar içerisinde esas faaliyetlerden kaynaklanan acente alacaklarının oranını göstermektedir. Bu oranın sektör ortalamasından küçük olması beklenir. Sektör ortalamasından büyük oranın olması şirketin zayıf likidite yapısını göstermektedir. Başka bir ifadeyle şirket primlerinin nakit ve benzeri unsurlardan değil vadeli alacaklar biçiminde olması durumunda; alacaklarını zamanında tahsil edemediğinde borçlarını da zamanında ödeyememe riski oluşabilir.

Grafik 6. Esas Faaliyetlerden Alacaklar/ Varlık Toplamı Oranı

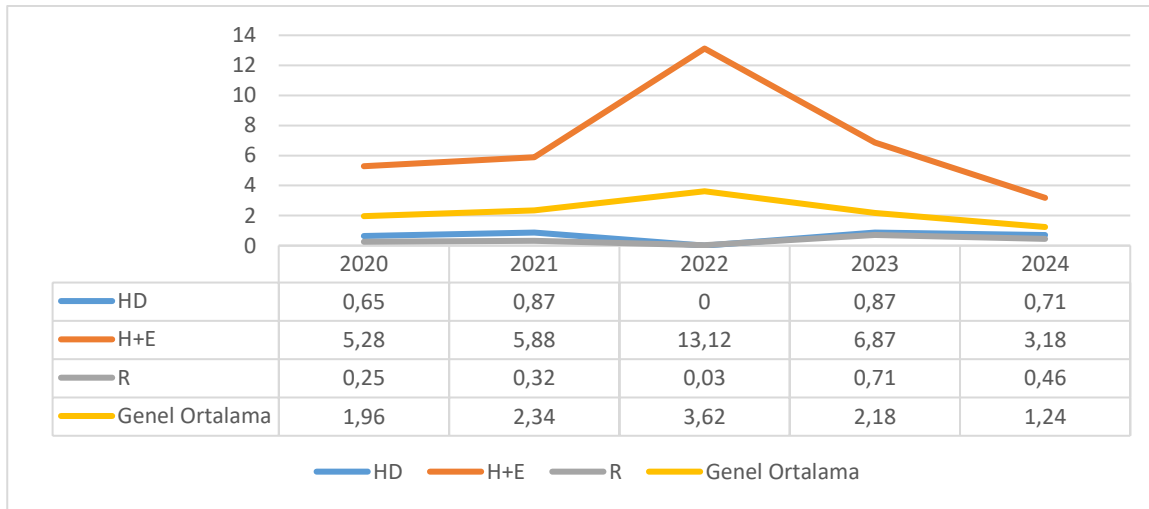

Grafik 6’da elde edilen verilerine göre esas faaliyetlerden alacakların toplam varlıklar içerisindeki payının en düşük 2024 yılında 0,13 ile HD, 2023 yılında 0,20 ile HD, 2022 ve 2021 yıllarında 0,00 ile HD ve 2020 yılında 0,12 R şirketleridir. Yıllara göre şirketlerin esas faaliyetlerden alacakların toplam varlıklar içerisindeki payının en düşük payın 0,23 ile 2024 yılı olduğu görülmektedir. Ayrıca tüm şirket grubu ortalamasına göre tüm yıllarda HD şirketlerinin düşük olduğu buna karşın tüm yıllarda H+E şirketlerinin beklenen seviye çok daha yüksek kaldığı tespit edilmiştir.

Esas faaliyetlerden alacaklar/özsermaye oranı

Esas faaliyetlerden alacaklar/özsermaye oranı; bu oran, şirketin ana faaliyetlerinden elde ettiği gelirlerin ne kadarının henüz tahsil edilmediğini ve özsermayeye kıyasla bu alacakların ne kadar büyük olduğunu gösterir. Bu oranın yüksek olması; şirketin çok fazla vadeli satış yaptığını bu da tahsilat riskini artırdığı ve özsermayeye göre fazla risk alındığını anlamına gelmektedir. Bu oranın düşük olması; nakit dönüşümünün daha sağlıklı olduğunu ve özsermaye yapısının güçlü olduğunu gösterebilir. Bu oranın, hayat dışı şirketler için 0,80, hayat şirketleri için 0,20’den düşük olması beklenir (Başpınar, 2005: 15-23).

Grafik 7. Esas faaliyetlerden alacaklar/özsermaye oranı

Grafik 7’de elde edilen verilerine göre esas faaliyetlerden alacakların toplam öz sermaye içerisindeki payının en düşük 2024 yılında 0,46 ile R, 2023 yılında 0,71 ile R, 2022 yılında 0,00 ile HD, 2021 yıllarında 0,32 ile R ve 2020 yılında 0,25 ile R şirketleridir. Yıllara göre şirketlerin esas faaliyetlerden alacakların toplam öz sermaye içerisindeki payının en düşük 1,24 ile 2024 yılı olduğu görülmektedir. Ayrıca tüm şirket grubu ortalamasına göre tüm yıllarda R şirketlerinin düşük olduğu buna karşın tüm yıllarda H+E şirketlerinin beklenen seviye çok daha yüksek kaldığı tespit edilmiştir.

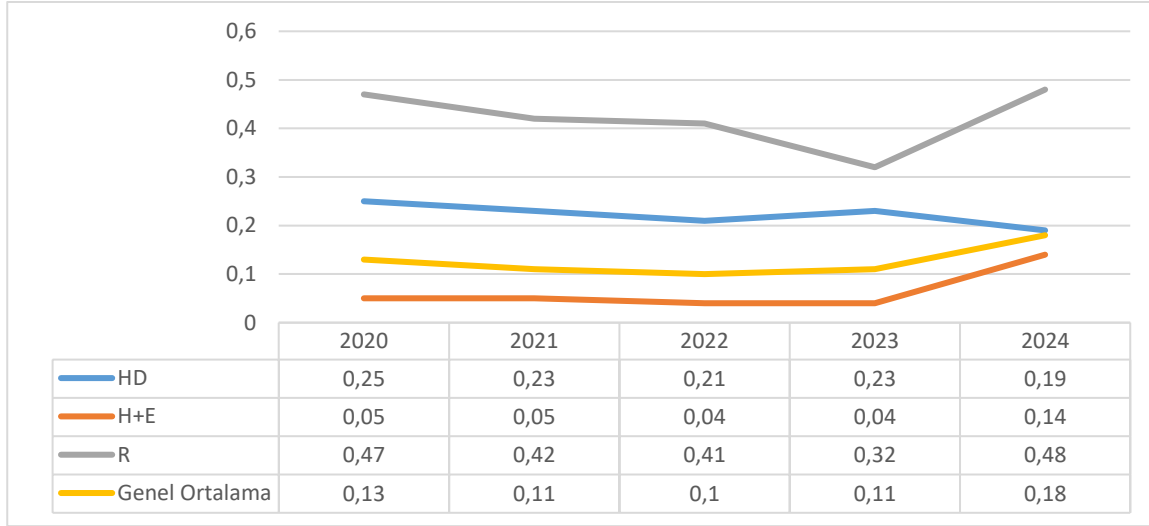
Sermaye Yeterliliğine İlişkin Oranlar

Şirketlerin sermaye yapılarını gösteren sermaye yeterlilik oranları, varlıklarla kaynakların karşılanma yeteneğini göstermektedir. Bu oranlar Brüt Yazılan Primler/Özsermaye, Brüt Yazılan Primler/Aktif Toplamı, Özsermaye oranı (özsermaye/toplam kaynaklar) ve özsermaye/Sigortacılık kısa ve uzun vadeli teknik karşılıklardan oluşmaktadır. Sermaye yeterlilik oranı yüksek olan sigorta şirketleri, sermaye yapılarının güçlü olduğunu göstermektedir. Sermaye yapısı güçlü olan şirketlerin güvenilirliği daha yüksek olacağından potansiyel sigortalılar için daha cazip olabilmektedir. Ayrıca bu oranın yüksek olması borçlanma maliyetlerinin de düşük olmasını sağlar.

Özsermaye/Toplam Kaynaklar

Özsermaye/Kaynaklar toplamı; bir şirketin kısa ve uzun vadeli borç ödeme gücünü göstermekle birlikte, kaynakların ne kadarının işletme sahip ve ortakları tarafından finanse edildiğini de göstermektedir. Bu oranın 0,50 olması uygun ve yatırım yapılabilir olarak yorumlanmaktadır. Başka bir ifadeyle bir şirketin kaynaklarının yarısının özsermayeden diğer yarısının yabancı kaynaklardan karşılanması beklenmektedir. Bu oranın düşük olması durumunda şirketlerin yabancı kaynak bulmada zorlanmalarına ve kaynak maliyetlerinin de artmasına neden olabilir.

Grafik 8. Özsermaye/Kaynaklar toplamı

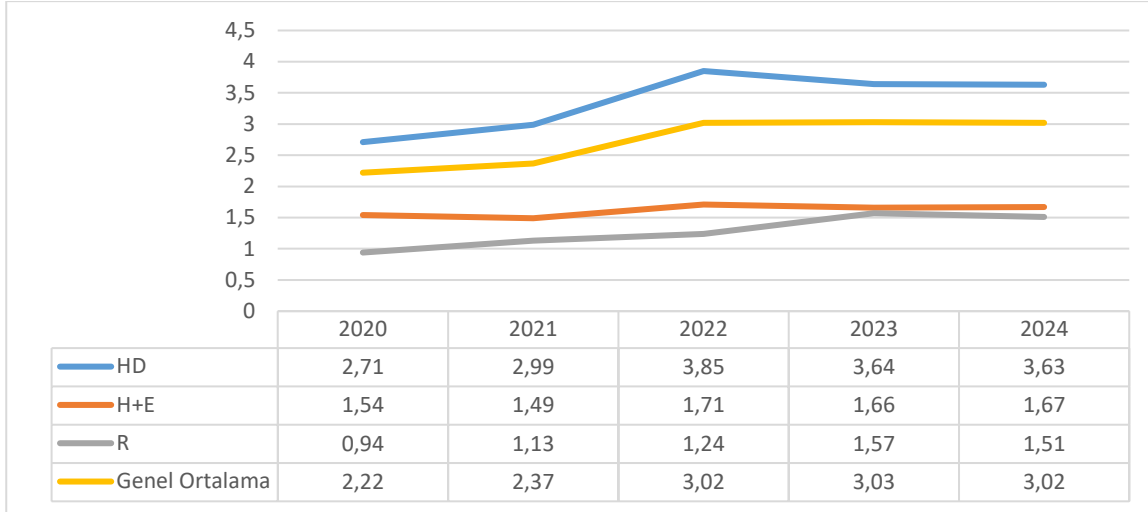

Grafik 8’de elde edilen verilerine göre özsermayenin kaynaklar içerisindeki payının en yüksek 2024 yılında 0,48 ile R, 2023 yılında 0,32 ile R, 2022 yılında 0,41 ile R, 2021 yılında 0,42 ile R ve 2020 yılında 0,47 ile yine R şirketleridir. Yıllara göre şirketlerin özsermayenin toplam kaynaklar içerisindeki en düşük payın 0,11 ile 2023 ve 2021 yılları olduğu görülmektedir. Ayrıca tüm şirket grubu ortalamasına göre tüm yıllarda H+E şirketlerinin düşük olduğu tespit edilmiştir. R şirketleri tüm yıllarda diğer şirketler gruplarına göre yüksek olsa dahi beklenen seviyenin altında olduğu görülmüştür. Bu da sigorta şirketlerinin sermaye yapılarının iyi olmadığını göstermektedir.

Brüt yazılan primler/Özsermaye oranı

Brüt yazılan primler/Özsermaye; yazılan primlerin özsermaye oranını gösteren bu oranın 4’ten büyük olmaması beklenir (Başpınar, 2005: 14). Rasyonun 4’ten büyük olması özsermayenin yetersiz olduğu şeklinde yorumlanmaktadır. Başka bir ifadeyle özsermayenin 4 katı kadar prim toplaması uygundur. Bunun üzerinde prim toplaması olası riskleri zamanında karşılayamama anlamına gelmektedir. Başka bir ifadeyle toplanan primlerin özsermayeden çok daha fazla olması bu primlerin olası risklerine karşın sermayenin yeterli olması nedeniyle borçlanma yoluyla karşılanması muhtemel olabilir.

Grafik 9. Brüt yazılan primler/Özsermaye oranı

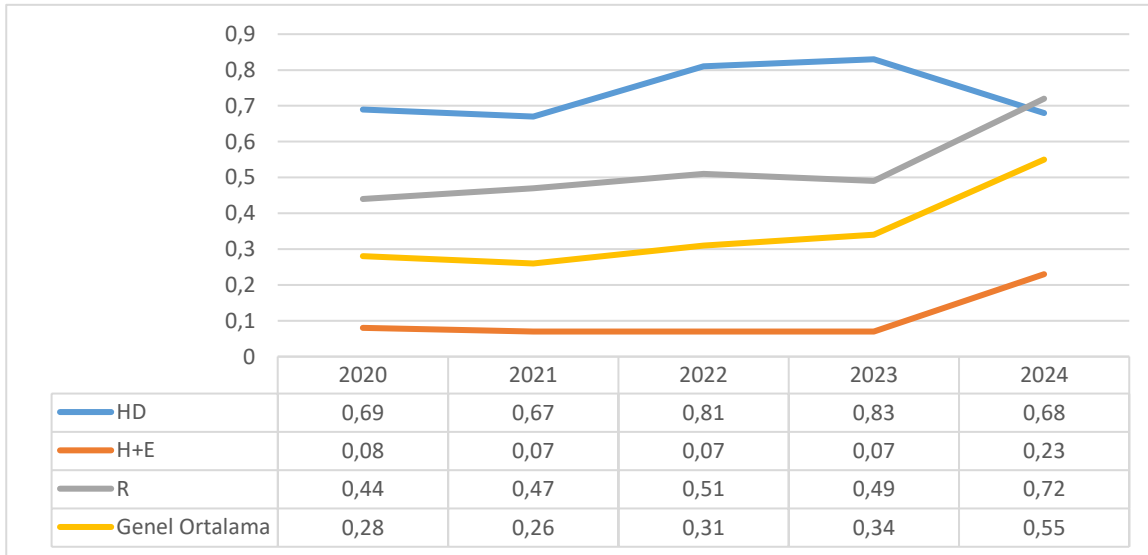

Grafik 9’da elde edilen verilerine göre brüt yazılan primlerin özsermaye oranı en yüksek 2024 yılında 3,63 ile HD, 2023 yılında 3,64 ile HD, 2022 yılında 3,85 ile HD, 2021 yılında 2,99 ile HD ve 2020 yılında 2,71 ile yine HD şirketleridir. Yıllara göre şirketlerin brüt yazılan primlerin özsermaye oranı en düşük 2,22 ile 2020 yılı olduğu görülmektedir. Ayrıca tüm şirket grubu ortalamasına göre tüm yıllarda R şirketlerinin düşük olduğu tespit edilmiştir. Tüm yıllarda HD şirketlerinin topladığı brüt primleri özsermayenin 4 katını geçmediği görülmektedir. Bu da şirketlerin prim borçlarına karşın özsermayenin güçlü olduğu anlamına gelmektedir.

Brüt yazılan primler/Varlık toplamı

Brüt yazılan primler/Varlık toplamı oranı; yazılan primlerin toplam varlıklara veya kaynaklara oranını gösteren bu oranın varlıkların kaç katı kadar primlerin olduğunu göstermektedir.

Grafik 10. Brüt yazılan primler/Varlık toplamı

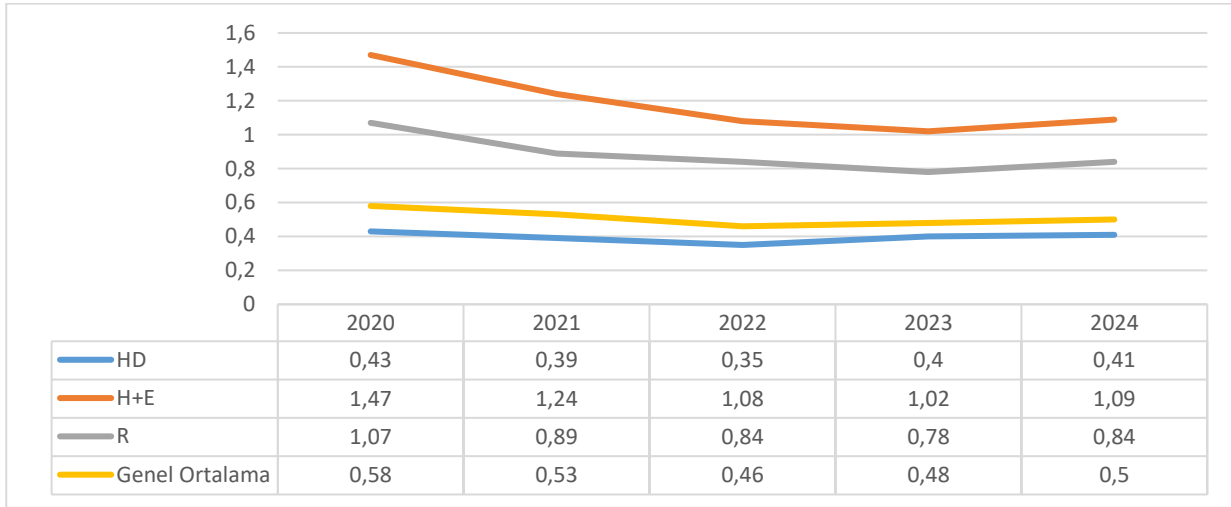

Grafik 10’da elde edilen verilerine göre brüt yazılan primlerin varlıklara oranı en yüksek 2024 yılında 0,72 ile R, 2023 yılında 0,83 ile HD, 2022 yılında 0,81 ile HD, 2021 yılında 0,67 ile HD ve 2020 yılında 0,69 ile yine HD şirketleridir. Yıllara göre şirketlerin brüt yazılan primlerin varlıklara oranı en düşük 0,26 ile 2020 yılı olduğu görülmektedir. Ayrıca tüm şirket grubu ortalamasına göre tüm yıllarda H+E şirketlerinin düşük olduğu tespit edilmiştir.

Özsermaye/Sigortacılık kısa ve uzun vadeli teknik karşılıklar

Özsermaye/Sigortacılık kısa ve uzun vadeli teknik karşılıklar oranı; finansal olaylarda gelecekteki belirsizlikler için karşılık ayrılması ihtiyatlılık kavramının gereğidir. Sigortacılık faaliyetinin esas risklerin üstlenilmesidir. Risklerin ortaya çıkma ihtimaline karşın sigortalıya tazminat ödemesi yapabilmek karşılıklar ayrılması gerekir. Bu teknik karşılıkların ayrılması yasal yedekler gibi yasal bir zorunluluk değildir. Bir şirketin sermaye yapısı hakkında bilgi veren bu oranın yüksek olması, şirketinin sermaye yapısının güçlü olduğu şeklinde yorumlanır (Yılmaz, 2010: 59). Özsermaye/Teknik Karşılıklar sonucun sektör ortalamasının üstünde olması istenir (Başpınar, 2005: 14).

Grafik 11.Özsermaye/Sigortacılık kısa ve uzun vadeli teknik karşılıklar

Grafik 11’de elde edilen verilerine göre Özsermaye/Sigortacılık kısa ve uzun vadeli teknik karşılıklar oranı en yüksek 2024 yılında 1,09 ile H+E, 2023 yılında 1,02 ile H+E, 2022 yılında 1,08 ile H+E, 2021 yılında 1,24 ile H+E ve 2020 yılında 1,47 ile yine H+E şirketleridir. Yıllara göre şirketlerin Özsermaye/Sigortacılık kısa ve uzun vadeli teknik karşılıklar oranı en düşük 0,46 ile 2022 yılı olduğu görülmektedir. Ayrıca tüm şirket grubu ortalamasına göre tüm yıllarda HD şirketlerinin düşük olduğu tespit edilmiştir.

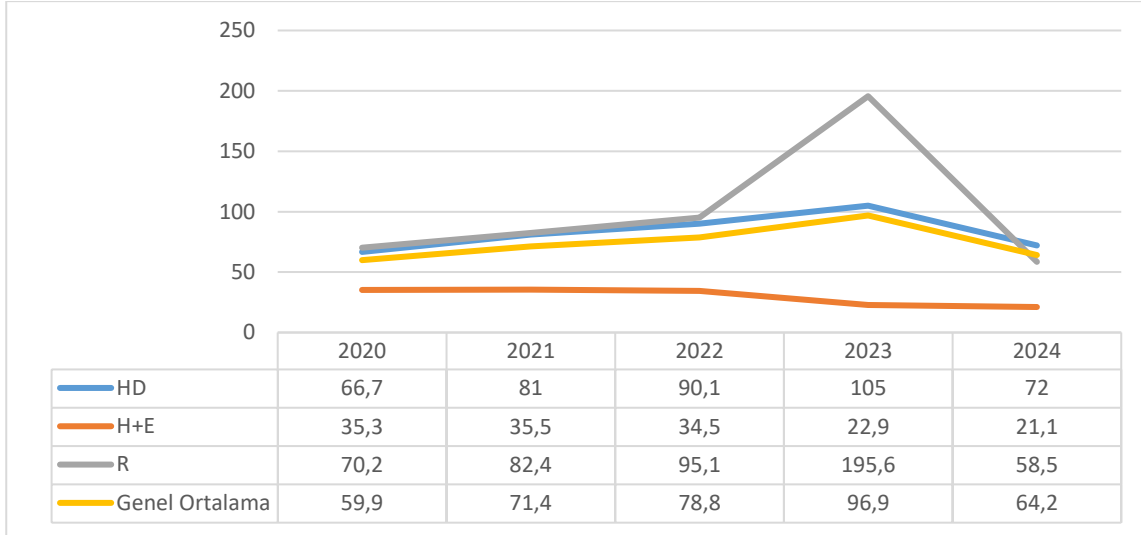
Karlılık Oranları

Varlık ve sermayenin ne ölçüde verimli kullanıldığını gösteren karlılık analizinde; brüt hasar prim oranı, net hasar prim oranı, faaliyet giderlerinin teknik kar/zarara oranı, öz sermaye karlılık oranları kullanılmaktadır. Karlılık oranlarında genel kabul görmüş bir değer olmamakla birlikte bu oranların sektör ortalamasına göre yüksek çıkması beklenen bir durumdur.

Brüt hasar prim oranı

Brüt hasar prim oranı; bu oran alınan primlerden ne oranda hasar ödemesi yapıldığının göstergesidir. Hasar prim oranı, yazılan her 100 liralık prime karşılık ne kadar hasar oluştuğunu göstermektedir. Hasar prim oranını küçük olması sigorta şirketinin teknik karlılığını olumlu etkiler. Oranın sektör ortalamasından daha düşük olması istenir (Kalaycı ve Yılmaz, 2011: 90).

Grafik 12. Brüt hasar prim oranı

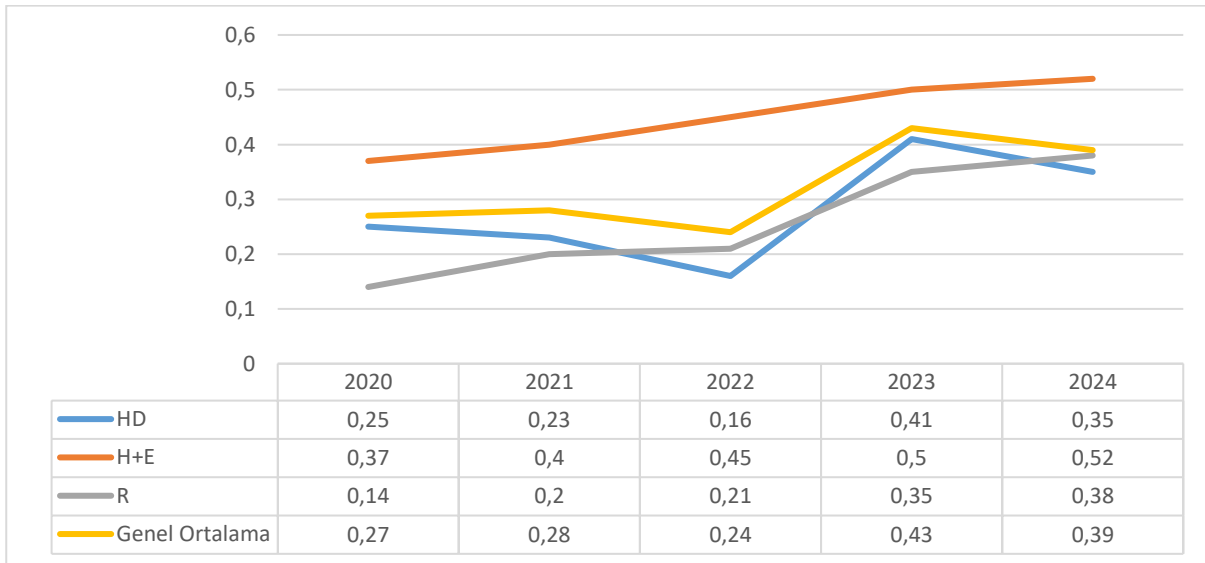
Grafik

12’de elde edilen verilerine göre brüt hasar prim oranı %’de olarak en düşük 2024 yılında 21,1 ile H+E, 2023 yılında 22,9 ile H+E, 2022 yılında 34,5 ile H+E, 2021 yılında 35,5 ile H+E ve 2020 yılında 35,3 ile yine H+E şirketleridir. Yıllara göre şirketlerin brüt hasar prim oranı en düşük 59,9 ile 2020 yılı olduğu görülmektedir. Ayrıca tüm şirket grubu ortalamasına göre tüm yıllarda HD şirketlerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Özsermaye karlılığı

Dönem net kar/zararı/özsermaye oranını gösteren Özsermaye karlılığında Özsermaye olarak ifade edilen Özsermaye; ödenmiş sermaye, sermaye yedekleri, kar yedekleri, geçmiş yıllar karı/zararı ve dönem net karı/zararından oluşmaktadır. Bu oran bir şirkette ortaklar tarafından şirkete konulan ve ortakların doğal hakkı olduğunu gösteren özsermayenin ne kadarlık kısmının kara dönüştüğünü göstermektedir. Oranın sektör ortalamasından daha yüksek olması beklenir.

Grafik 13. Özsermaye karlılığı

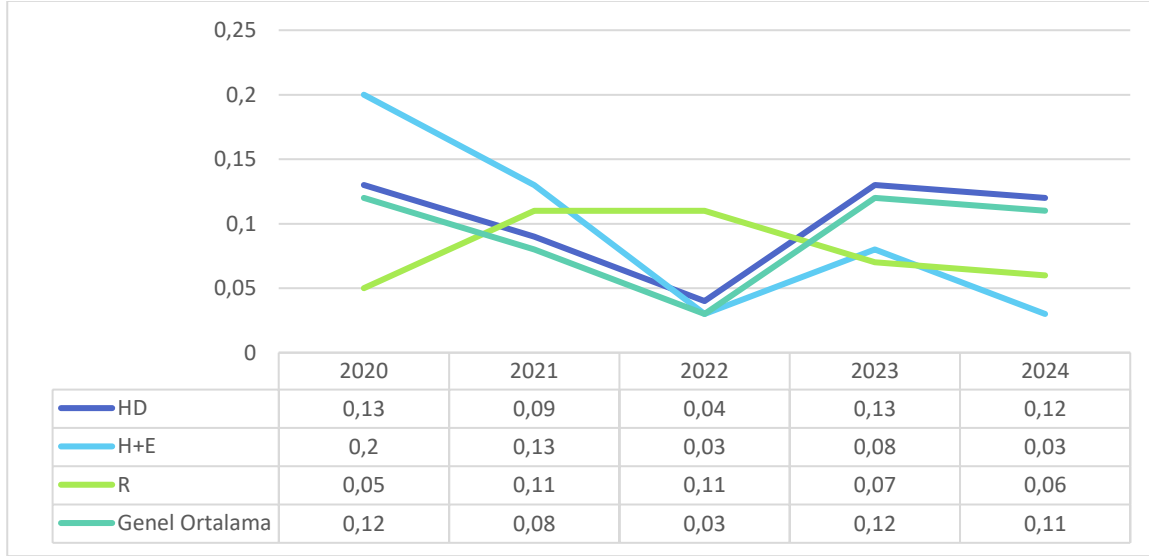

Grafik 13’de elde edilen verilerine göre dönem net kar veya zararı/özsermaye oranını oranı en yüksek 2024 yılında 0,52 ile H+E, 2023 yılında 0,50 ile H+E, 2022 yılında 0,45 ile H+E, 2021 yılında 0,40 ile H+E ve 2020 yılında 0,37 ile yine H+E şirketleridir. Yıllara göre şirketlerin bu oranını en yüksek 0,43 ile 2023 yılı olduğu görülmektedir.

Teknik kar/Brüt alınan primler

Teknik karın brüt alınan primler oranı; bir şirketin esas faaliyetlerinden elde ettiği karlılığı ölçen bir rasyodur. Analiz sonrasında oranın yüksek olması işletmenin teknik karlılığının yüksek olduğunu gösterir (Kalaycı ve Yılmaz, 2011: 93). Başka bir ifadeyle bu oran brüt alınan primlerin ne kadarlık kısmının teknik kar veya zarara dönüştüğünü gösterir. Bu oranın sektör ortalamasının üstünde olması beklenir.

Grafik 14. Teknik kar/Brüt alınan primler

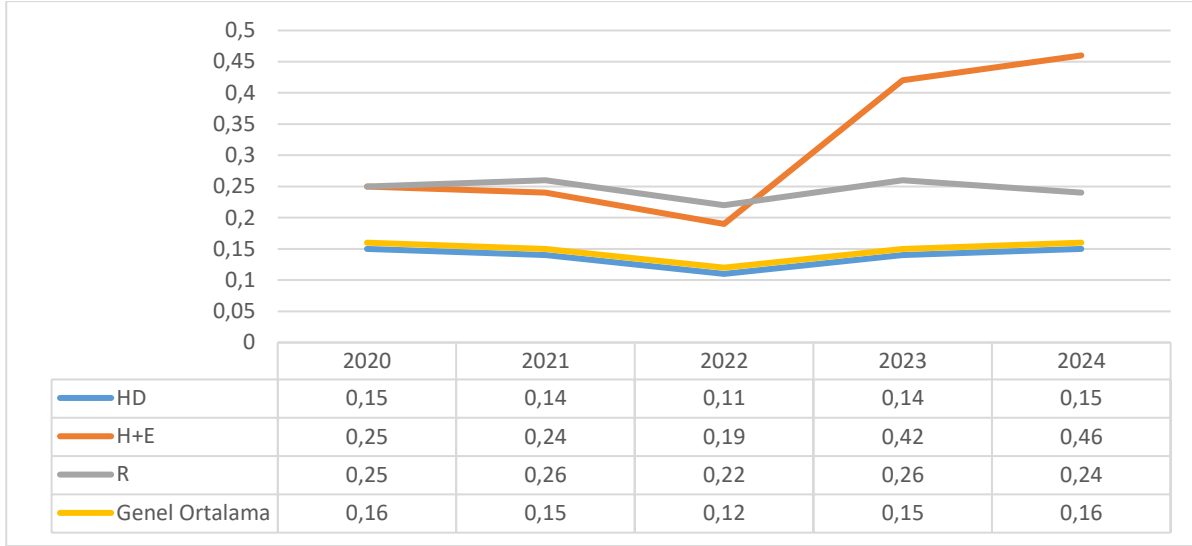

Grafik 14’de elde edilen verilerine göre Teknik karın brüt yazılan primler oranı en yüksek 2024 yılında 0,11 ile HD, 2023 yılında 0,12 ile HD, 2022 yılında 0,11 ile R, 2021 yılında 0,13 ile H+E ve 2020 yılında 0,20 ile yine H+E şirketleridir. Yıllara göre şirketlerin bu oranını en yüksek 0,12 ile 2023 ve 2020 yılı olduğu görülmektedir.

Faaliyet giderleri/Brüt yazılan primler

Faaliyet giderleri; üretim giderleri, personele ilişkin giderler, yönetim giderleri, araştırma ve geliştirme giderleri, pazarlama ve satış giderleri, dışarıdan sağlanan fayda ve hizmet giderleri, reasürans komisyonları ve diğer faaliyet giderlerinden oluşmaktadır. Başka bir ifadeyle bu giderler sigorta şirketlerinin prim toplama faaliyetlerini gerçekleştirebilmek için katlandıkları giderlerden oluşur. Faaliyet giderlerinin brüt yazılan primler içerisindeki payının karlılık açısından düşük olması beklenir.

Grafik 15. Faaliyet giderleri/Brüt yazılan primler

Grafik 15’te elde edilen verilerine göre faaliyet giderlerinin brüt yazılan primler içerisindeki payının en düşük 2024 yılında 0,15 ile HD, 2023 yılında 0,14 ile HD, 2022 yılında 0,11 ile HD, 2021 yılında 0,14 ile HD ve 2020 yılında 0,15 ile yine HD şirketleridir. Yıllara göre şirketlerin bu oranını en düşük 0,12 ile 2022 olduğu görülmektedir. Ayrıca tüm şirket grubu ortalamasına göre tüm yıllarda H+E şirketlerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir.

SONUÇ

Yapılan çalışmada sigortacılık sektöründe faaliyet gösteren hayat dışı (HD), hayat (H), emeklilik (E) ve reasürans (R) sigorta şirketlerine ait bilanço ve gelir tablosu verilerine dayanılarak yapılan finansal analizde; likidite durumu, faaliyet (varlık yapısı) durumu, sermaye yeterlilik durumu (finansal yapı) ve karlılık durumu açısından her bir sigorta şirketi diğer şirket türleriyle karşılaştırılarak analiz edilmiştir.

Cari oran açısından H+E şirketlerinin 2024 yılı hariç tüm yıllarda diğer şirket gruplarına göre daha iyi durumda olduğu ancak tüm grupların 1,5 değerinin altında olması nedeniyle kısa vadeli borçlarını ödeyememe riskinin olduğu tespit edilmiştir. Likit oranın tüm yıllarda ve tüm şirket gruplarında 1’in altında ve beklenen seviye olmadığı görülmüştür. Bu da şirketlerin kısa vadeli borçlarını zamanında ödeyememe riskinin olduğunu göstermektedir. Varlık kalitesi ve likidite açısından en iyi 2022 yılı olduğu, likidite açısından beklenen seviyelerde olmasa dahi en iyi yılın 2024 yılı olduğu ve şirketler grubu içerisinde en iyi H+E şirketlerinin olduğu tespit edilmiştir. Ayyıldız’ın (2024) yaptığı çalışmada likidite oranlarının çalışmamıza yakın olduğu buna karşın Efe’nin (2023) yaptığı çalışmada likidite oranlarının çalışmamıza göre daha fazla olduğu görülmektedir.

Faaliyet durumu açısından yıllara göre şirketlerin tazminat tediye oranı en yüksek payın 0,83 ile 2022 yılı ve konservasyon oranı açısından en yüksek payın 82,7 ile 2022 yılı olduğu görülmektedir. Ayrıca tazminat tediye ve konservasyon oranı açısından tüm şirket grubu ortalamasına göre 2024 yılı hariç tüm yıllarda R şirketlerinin yüksek olduğu buna karşın tüm yıllarda H+E şirketlerinin beklenen seviyeden çok daha düşük kaldığı tespit edilmiştir. Esas faaliyetlerden alacakların toplam varlıklar içerisindeki payının en düşük payın 0,23 ile 2024 yılı olduğu görülmektedir. Ayrıca tüm şirket grubu ortalamasına göre tüm yıllarda HD şirketlerinin düşük olduğu buna karşın tüm yıllarda H+E şirketlerinin beklenen seviyeden çok daha yüksek kaldığı tespit edilmiştir. Esas faaliyetlerden alacakların toplam özsermaye içerisindeki payının en düşük 1,24 ile 2024 yılında olduğu görülmüştür.

Ayrıca tüm şirket grubu ortalamasına göre tüm yıllarda R şirketlerinin düşük olduğu buna karşın tüm yıllarda H+E şirketlerinin beklenen seviyeden çok daha yüksek kaldığı tespit edilmiştir. Buna göre Sigorta şirketlerinin faaliyete ve tahsilat yeteneklerine ilişkin en iyi yılın 2024 yılı olduğu ve en iyi şirket grubunun ise R, en kötü H+E şirketler grubu olduğu tespit edilmiştir. Faaliyet durumu açısından Efe'nin (2023) yaptığı çalışmada çalışmamıza göre daha az olduğu görülmektedir.

Şirketlerin sermaye yapıları açısından özsermayenin toplam kaynaklar içerisinde yıllara göre en düşük payın 0,11 ile 2023 ve 2021 yılları olduğu şirket grubu ortalamasına göre tüm yıllarda H+E şirketlerinin düşük kaldığı görülmüştür. Buna karşın tüm yıllarda R şirketleri daha yüksek olduğu ancak bu durum beklenen seviyenin altında olduğu görülmüştür. Buda sigorta şirketlerinin sermaye yapılarının iyi olmadığını göstermektedir. Özsermayenin diğer yabancı kaynaklardan daha az olması borç bulma ve borçlanma maliyetlerini olumsuz olarak etkileyebilir. Brüt yazılan primlerin özsermayeye oranı en düşük 2020 yılı olduğu ve tüm yıllarda HD şirketlerinde bu oranını yüksek, R şirketlerinde düşük olduğu görülmektedir. Tüm yıllarda HD şirketlerinin topladığı brüt primleri özsermayelerinin 4 katını geçmediği bu da şirketlerin prim borçlarına karşın özsermayelerinin güçlü olduğu anlamına gelmektedir. Brüt yazılan primlerin varlıklara oranı en düşük 2020 en yüksek 2024 yılı olduğu görülmektedir Buna göre varlıklarını primlere dönüştürme açısından hemen hemen tüm yıllarda en iyi HD, en kötü ise H+E şirketlerinin olduğu tespit edilmiştir. Özsermaye/Sigortacılık kısa ve uzun vadeli teknik karşılıklar oranı tüm yıllarda en yüksek H+E şirketlerinin olduğu tespit edilmiştir. Bu oranının en düşük 2022 yılı olduğu ve tüm şirket grubu ortalamasına göre tüm yıllarda HD şirketlerinin düşük olduğu tespit edilmiştir. Şirketlerin sermaye yapıları Ayyıldız'ın (2024) yaptığı çalışmada ve Efe'nin (2023) yaptığı çalışmada çalışmamıza yakın oranlar olduğu görülmektedir.

Karlılık oranları açısından brüt hasar prim oranının tüm yıllarda en düşük H+E şirketlerinin olduğu tespit edilmiştir. Bu oranının en düşük 2020 yılı olduğu ve tüm şirket grubu ortalamasına göre tüm yıllarda HD şirketlerinin en yüksek olduğu tespit edilmiştir. Dönem net kar veya zararı/özsermaye oranı tüm yıllarda en yüksek H+E şirketlerinin olduğu ve yıllara göre en yüksek 0,43 ile 2023 yılı olduğu tespit edilmiştir. Teknik karın brüt yazılan primler oranı son yıllarda en yüksek HD şirketlerinin olduğu yıllara göre ise en yüksek 2023 ve 2020 yılları olduğu görülmüştür. Şirket karlılığı açısından önemli bir yere sahip olan faaliyet giderlerinin brüt yazılan primler içerisindeki payının tüm yıllarda en düşük HD şirketlerinin olduğu yıllara göre ise en düşük 2022 yılı olduğu ve tüm şirket grubu ortalamasına göre tüm yıllarda H+E şirketlerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Yapılan analiz sonucunda sigorta şirketleri likidite durumlarını iyileştirmek için kısa vadeli borçlarını azaltmaları buna karşın cari varlıklarını arttırmaları, sermaye yapısı olarak özsermayelerini arttırmaları ve yabancı kaynaklarını azaltmaları ve teknik karlılıklarını arttırmaları için faaliyet ve diğer giderlerini azaltmaları gerekmektedir. Ayrıca şirketlerin enflasyona bağlı olarak hasar ödemelerindeki artışlar öngörülerek brüt primlerini arttırmaları buna karşın hasar ödemelerini de azaltılması gerekir.

Çalışma yılları dikkate alındığında Covid 19 pandesi dönemini kapsadığı görülmektedir. Bu süreçte sigorta şirketlerinin finansal yapıları açısından sağlık sigortalarında tedavi giderleri nedeniyle sağlık sigortalarında hasar prim oranlarının ve hayat sigortasında ölüm tazminatları açısından salgının ağır seyrettiği ülkelerde hayat sigortası tazminatlarının arttı düşünülmektedir. Buna karşın salgın döneminde diğer branşlarda nispeten azalan trafik nedeniyle kaza sayılarının düşmesi ve motorlu taşıt

sigortasında hasar ödemelerinin de düşmüş olabileceği düşünülmektedir. Pandemi dönemi, sigorta şirketlerinin finansal yapısını hem olumlu hem de olumsuz yönde etkilediği, sağlık ve hayat branşlarında risk artarken, dijitalleşme ve bazı branşlardaki hasar düşüşü şirketlerin dayanıklılığını artıran faktörler olduğu ifade edilebilir.

Pandemi döneminde özellikle 2020-2021 yıllarında Türkiye'deki sigorta sektörü, küresel trendlere benzer şekilde önemli değişimler yaşadı ancak ülkeye özgü ekonomik koşullar olan enflasyonun yükselmesi, kurdaki ani dalgalanmalar ve faiz politikaları gibi nedenler ulusal bağlamda sigorta şirketlerini daha farklı finansal sonuçlar doğurmuştur.

Yapılan bu çalışmanın yanı sıra her bir sigorta şirket türü kendi içerisinde ayrı ayrı finansal analizi yapılarak kendi türündeki şirket ortalamalarıyla karşılaştırılarak finansal açıdan güçlü veya zayıf şirketler belirlenip gerekli önemlerin alınması için farklı çalışmalarda da yapılabilir. Yine benzer çalışma olarak hayat, hastalık sağlık, kaza, kasko, trafik gibi alt dallar itibarıyla da yapılması ve her bir sigorta dalı için sonuçların analiz edilmesi sektörün branş bazında da ileriye gitmesine katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Akotey, J.O., Sackey, F.G., Amoah, L. & R.F. Manso (2013). The Financial Performance of Life Insurance Companies in Ghana, *The Journal of Risk Finance*, 14(3), 286-302.
- Altuntaş, E. & Hoşgör, Ş. (2018), Türkiye'deki Sigorta Şirketlerinin Derecelendirilmesi ve Değerlendirilmesi, *Ticari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(1):96-110.
- Ayyıldız, N. (2024), *Türkiye'de Sigorta Şirketlerinin Finansal Performansı: Sigortacılık Sektörü Finansal Oran Analizi*, (İşletme Alanında Seçilmiş Konular (İşletme Alanından Seçilmiş Konular), Haziran 2024, 2. Bölüm, Özgür Yayıncılık.
- Başpınar, A. (2005). Finansal Analiz Tekniklerinin Sigorta Şirketi Mali Tablolarına Uygulanması. *Maliye Dergisi*, 149(1), s. 5-35.
- Bayramoğlu, M.F. ve Başarır, Ç. (2016), Borsa İstanbul'da İşlem Gören Sigorta Şirketlerinin Karşılaştırmalı Finansal Performans Analizi, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(4):135-144.
- Berkdemir, S. & Altun N. (2018), Sigorta Sektöründe Oran Analizi ve Puanlama Yöntemi, *Sakarya İktisat Dergisi*, 7(1):70-91.
- Çağlar, A. & Öztaş, G. Z. (2016). Veri zarflama analizi ve analitik hiyerarşi süreci ile sigorta şirketlerinin finansal oran analizi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İİBF Dergisi*. 6(2), 221-248
- Çakmak, D. & Hayırsever Baştürk, F. (2019), Türk Sigortacılık Sektörünün 2007-2018 Yıllarına Ait Performansının Oran Analizi Yöntemi ile Ölçülmesi ve Sektörün Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkisi, *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 4 (2):235-264,
- Efe, Ü. (2023), *Sigorta Sektörü Finansal Analizi* (Borsa İstanbul'da Finansal Analiz Uygulamaları: Sektörler Bazında İncelemeler II), Ekim 2023, Özgür Yayınevi,
- Erşan, G.G. & Şenel, S. A. (2023), Borsa İstanbul'da İşlem Gören Sigorta Şirketlerinin Sermaye Yeterliliklerinin Rasyo Yöntemiyle Analizi. *İşletme ve İletişim Çalışmaları Dergisi*, 2(1), 33-68,
- Kalaycı, Ş. & Yılmaz, T. (2011). Sigorta sektöründe rasyo analizi yöntemi ile finansal yapının incelenmesi ve İMKB'de işlem gören sigorta şirketleri üzerine bir uygulama. *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar*, 48(559):79-98.
- Kaya, E.Ö. & Kaya, B. (2015). Türkiye'de Hayat Sigortası Şirketlerinin Finansal Performansını Belirleyen Firmaya Özgü Faktörler: Panel Veri Analizi. *Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 7 (12), 93-111.
- Kramaric, T.P. & F. Galetic (2013). The Influence of Reinsurance on Insurance Companies' Profitability: Evidence from the Austrian, Croatian and Romanian Insurance Industry, *Journal of Applied Finance & Banking*, 3(6), 115-121.
- Leskay, M.T.(2010), Elementer Alanlarda Faaliyet Gösteren Sigorta Şirketlerinde Finansal Tablo Analizleri ve Bir Uygulama, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, İzmir.
- Öniz, C. & Aydın, Y. (2019). Türkiye' de yaşanan 2000-2001 krizlerinin sigorta sektörü üzerine etkileri; BİST'de bir uygulama. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Sayı: 37. 69-85.

- Şenel, C. & Akkurt, E. (2022). Borsa İstanbul'da faaliyet gösteren sigorta şirketlerinin finansal performanslarını belirleyen firmaya özgü faktörler: Panel veri analizi. *Akademik Hassasiyetler*, 19(9):169-188.
- Şenel, S.A. (2006). Sigorta şirketlerinde mali yeterlilik. *Afyon Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F.Dergisi*. Cilt: 8. Sayı: 2. 298
- Türkiye Sigorta Birliği, (2025), Mali Tablolar ve İstatistikler, <https://www.tsb.org.tr/tr/istatistik/finansal-tablolar/sirket-bazinda-mali-ve-teknik-tablolar>, (Erişim tarihi: 28/03/2025).
- Yılmaz, T. (2010), Sigorta Sektöründe Rasyo Analizi Yöntemi İle Finansal Yapının Değerlendirilmesi ve İMKB'de İşlem Gören Sigorta Şirketleri Üzerine Bir Uygulama, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

EXTENDED ABSTRACT

The aim of the study is to analyze the financial status, operating results and financial performance of non-life, life, pension and reinsurance companies using the ratio method and to provide useful information to company managers and other financial information users.

For this purpose, financial analysis was conducted by utilizing the balance sheets and income statements of all private sector insurance companies operating in Türkiye for the years 2020-2024 published by the Insurance Association of Türkiye (TIA).

Qualitative method was used in the study. In the study, financial analysis was made based on the balance sheet and income statement data of non-life (NL), life (L), pension (P) and reinsurance (R) insurance companies operating in the insurance sector.

Each insurance company was analyzed by comparing it with other types of companies in terms of liquidity status, activity (asset structure) status, capital adequacy status (financial structure) and profitability status.

The data used in the study were analyzed using the weighted average of each company group. In addition, the weighted average was used according to the number of companies within the company groups in the grand total.

The data obtained were interpreted according to the generally accepted ratios in the literature and the sector average. Insurance companies were compared and commented on, both according to their types of activities and by years.

In the financial analysis, current ratio, cash/liquidity ratio, liquid assets/asset total ratios were used for asset quality and liquidity. It was determined that 2022 was the best year in terms of asset quality and liquidity, 2024 was the best year even if it was not at the expected levels in terms of liquidity, and L+P companies were the best in the group of companies.

In calculating the ratios related to the activities and collection capabilities of insurance companies; compensation payment ratio, retention ratio, receivables from main activities/total assets ratio and receivables from main activities/total equity ratios were used. In terms of activity status, the highest share of the compensation payment rate of the companies by year is 2022 with 0.83 and the highest share in terms of retention rate is 2022 with 82.7. In addition, it was determined that R companies were higher than the average of the entire company group in terms of compensation payment and retention rate in all years except 2024. On the other hand, it was determined that L+P companies remained much lower than expected in all years. It was determined that the share of receivables from main activities in total assets was the lowest in 2024 with 0.23.

In the capital adequacy analysis, Gross Written Premiums/Equity, Gross Written Premiums/Total Assets, Equity ratio (equity/total resources) and equity/Insurance short and long term technical reserve ratios were used. In terms of companies' capital structures, the lowest share of equity in total resources was determined as 0.11 in 2023 and 2021. According to the company group average, it was seen that L+P companies remained low in all years.

On the other hand, it was seen that R companies were higher in all years, but this situation was below the expected level. This shows that the capital structures of insurance companies are not good. The fact that equity is less than other foreign sources can negatively affect the costs of finding debt and borrowing. It has been determined that the share of operating expenses, which have an important

place in terms of company profitability, in gross written premiums is the lowest in NL companies in all years. According to the years, it has been determined that the lowest is 2022 and L+P companies are higher in all years compared to the average of the entire company group.

In the profitability analysis; gross loss premium ratio, net loss premium ratio, operating expenses to technical profit/loss ratio, equity return ratios were used.

As a result of the analysis, insurance companies need to reduce their short-term debts to improve their liquidity, while increasing their current assets, increase their equity as a capital structure, reduce their foreign resources, and reduce their operating and other expenses to increase their technical profitability. In addition, companies need to increase their gross premiums in anticipation of increases in damage payments due to inflation, while reducing damage payments.